

**INSTRUKCJA POBIERANIA I PRZESYŁANIA PRÓBEK
DO LABORATORYJNYCH BADAŃ DIAGNOSTYCZNYCH
PRZY PODEJRZENIU ZATRUCIA PSZCZÓŁ ŚRODKAMI OCHRONY ROŚLIN**

Zadanie 42 „Monitorowanie stanu zdrowotnego i strat rodzin pszczelich w krajowych pasiekach” programu wieloletniego PIWet-PIB na lata 2019-2023

W Zakładzie Farmakologii i Toksykologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach prowadzona jest bezpłatna diagnostyka toksykologiczna przypadków zatruc pszczoł. Badania toksykologiczne w kierunku oznaczenia pozostałości pestycydów stosowanych w chemicznej ochronie roślin zostaną wykonane w materiale pobieranym z pasiek, w których w czasie sezonu pasiecznego wystąpi podejrzenie ostrego zatrucia lub podtrucia rodzin pszczelich środkami ochrony roślin:

- do 70 próbek pszczoł w roku 2019
- do 100 próbek pszczoł w latach 2020-2023.

Podstawą prawną do pobierania materiału do badań oraz realizacji badań laboratoryjnych jest Uchwała nr 116/2018 Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Ochrona zdrowia zwierząt i zdrowia publicznego”, w tym Zadanie 42 „Monitorowanie stanu zdrowotnego i strat rodzin pszczelich w krajowych pasiekach”.

Gromadzenie informacji o zatruciach pszczoł środkami ochrony roślin zakłada art. 73 Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. poz. 455). Ponadto na podstawie art. 47 ust. 5 Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin ogłoszony został „Krajowy plan działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin na lata 2018-2022”, który w ramach realizacji działania 10 a zwłaszcza zadania 10 „Zapewnienie bezpieczeństwa owadów zapylających podczas wykonywania zabiegów ochrony roślin” zakłada monitorowanie zatruc pszczoł środkami ochrony roślin. Diagnostyka i rejestracja ostrych przypadków zatruc pszczoł środkami ochrony roślin prowadzona w ramach programu wieloletniego PIWet-PIB stanowi realizację powyższego działania.

Instrukcja określa:

1. Zasady postępowania przy stwierdzaniu zatrucia.
2. Sposób pobierania próbek.
3. Sposób zabezpieczania oraz przekazania próbki do laboratorium.
4. Sposób postępowania z próbką w PIWet-PIB.

Załącznik 1. Protokół pobrania próbki do badań laboratoryjnych. Podejrzenie zatrucia pszczół środkami ochrony roślin.

1. Zasady postępowania przy stwierdzaniu zatrucia

Przy podejrzeniu, że wskutek zastosowania środków ochrony roślin nastąpiło ostre zatrucie/podtrucie pszczół zainteresowany pszczelarz może podjąć czynności zmierzające do wyjaśnienia przyczyn zatrucia.

Próbki martwych pszczół do badań, lub pszczół wykazujących objawy zatrucia, muszą zostać pobrane przez pracownika Inspekcji Weterynaryjnej, lekarza weterynarii wolnej praktyki lub Policję. Niezbędne jest również powiadomienie Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa o podejrzeniu zatrucia pszczół. Właściciel poszkodowanej pasieki przesyła zabezpieczone i zaplombowane próbki pszczół do laboratorium razem z wypełnionym protokołem pobrania próbki do badań laboratoryjnych. Protokół ten stanowi załącznik do opracowanej w PIWet-PIB instrukcji pobierania i przesyłania próbek do laboratoryjnych badań diagnostycznych przy podejrzeniu zatrucia pszczół środkami ochrony roślin.

Przedstawiciele instytucji zaangażowanych w wyjaśnienie przyczyn zatrucia postępując w ramach swoich kompetencji:

- ustalają liczbę rodzin pszczelich z objawami zatrucia,
- oceniają stan zdrowotny pasieki,
- ustalają szacowaną wysokość szkody w pasiece,
- weryfikują czy na sąsiadujących uprawach, na których mogło dojść do zatrucia, środki ochrony roślin stosowane były w sposób stwarzający zagrożenie dla zdrowia zwierząt,
- w miarę możliwości ustalają właściciela plantacji, na której zastosowano środki ochrony roślin mogące stanowić prawdopodobne źródło zatrucia pszczół.

2. Sposób pobierania próbek

- Próbkę pszczół do badań należy pobrać możliwie najszybciej od zauważenia objawów zatrucia.
- Próbkę pszczół należy niezwłocznie zamrozić.
- Próbkę do badań laboratoryjnych stanowi ok 1000 martwych pszczół (80-100 g), w wyjątkowych przypadkach na próbkę może składać się mniejsza liczba pszczół (minimum pół szklanki martwych owadów). Miejsce zbierania martwych pszczół należy wskazać w protokole. Istnieje możliwość zbadania zbiorczej próbki pszczół zebranych z różnych miejsc pasieki.
- Z danej pasieki badana jest jedna próbka pszczół.

3. Sposób zabezpieczania oraz przekazania próbki do laboratorium

- Każdorazowo przed przysłaniem próbki należy od pracowników laboratorium uzyskać potwierdzenie o możliwości wykonania bezpłatnych badań laboratoryjnych. W tym celu należy poprzez pocztę elektroniczną kontaktować się z: prof. dr hab. Andrzejem Posyniakiem (aposyn@piwet.pulawy.pl) lub dr. Tomaszem Kiljankiem (tomasz.kiljanek@piwet.pulawy.pl).
- Próbkę umieszcza się w opakowaniu zabezpieczającym przed ich zanieczyszczeniem bądź uszkodzeniem.
- Opakowanie plombuje się z użyciem plomby zawierającej indywidualny niepowtarzalny numer.
- Próbkę wraz z wypełnionym protokołem należy wysłać na poniższy adres:

Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy
CENTRALNY PUNKT PRZYJĘĆ PRÓBEK
Aleja Partyzantów 57
24-100 Puławy

4. Sposób postępowania z próbką w PIWet-PIB

- Laboratorium potwierdza przydatność do badań dostarczonej próbki.
- W przypadku otrzymania uszkodzonej przesyłki laboratorium może odstąpić od wykonania badań.

- W uzasadnionych przypadkach tj. niewystarczająca ilość materiału do badań, laboratorium zastrzega sobie możliwość odstąpienia od wykonania bezpłatnych badań.
- Sprawozdanie z badań przesłane zostanie do Inspekcji Weterynaryjnej pobierającej próbkę do badań oraz do poszkodowanego pszczelarza.
- Po wykonaniu badań pozostałość po próbce będzie przechowywana przez 1 miesiąc od daty zakończenia badań.

Instrukcję i protokół opracował: dr Tomasz Kiljanek
Data opracowania: 20 maja 2019 r.